

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

En Kirketyvs Bedrifter.

Ved V. Hostrup-Schultz.

Ofte bliver man stillet over for det Spørgsmaal, hvorfor vore jydsk Landsbykirker er saa fattige paa Kirkekar fra gammel Tid, idet man jo skulde formode, at var der noget, man gennem de skiftende Tider havde været næn om at bevare, var det Kirkernes hellige Kar. Denne Formodning er sikkert ogsaa rigtig. Det er vist kun yderst sjældent, at man er gaaet til frivilligt at afløse Kalk og Disk med nye, hvad der for saa vidt heller ikke var Grund til, som det Slid, der gik af disse ved Brug, kun var ganske minimalt. Og dog viser det sig, at hvad der findes af saadanne hellige Kar fra Tiden før det syttende Aarhundrede, ikke er meget.

Man har været tilbøjelig til at se Grunden til, at de er forsvundne, i de fjendtlige Indfald, der fandt Sted gentagende Gange i Tiden fra 1600—1660, og selv om man ikke kan frakende hverken Fjenderne, Svenskerne og de kejserlige Tropper, eller Vennerne, Polakker og Brandenburger, deres Del af den tvivlsomme Ære, det er, at have plyndret og røvet, hvad de kunde — og Beviserne for, at de har gjort det, er talrige — saa tilkommer hele Skylden dog ikke dem. Enkelte af Landets egne Børn har ogsaa været virksomme i den Retning, og som et Eksempel paa, hvor meget der paa denne Maade er forsvunden, skal jeg

nedenfor gengive en Dom over en Kirketyv, der 1635 fældedes ved Vor Herredsting.

Som det vil ses, har denne ene Mand bortstjaalet Kalk og Disk i ikke mindre end 14, væsentlig midtjydske Kirker, foruden at han har berøvet 61 Messeklæder og Alterduge, og af det stjaalne er sikkert saa godt som intet kommet tilstede igen.

Forøvrigt taler Dommen for sig selv, saa der er ingen Anledning til at komme med Kommentarer.

Da Tyven, ifølge det i Dommen oplyste, er paa-greben de sidste Dage i Maj, og den ligeledes her aftrykte Kvittering for hans Henrettelse viser, at denne har fundet Sted før 17. Juni, har man et Eksempel paa den Tids hurtige Retsforfølgning ogsaa, hvor det drejede sig om Livssager.

De faa Bemærkninger, som jeg har fundet i de sparsomt bevarede Kirkeregnskaber, som refererer sig til denne Sag, har jeg anført som Noter.

Christenn Frost i Hoffued, Dommer thill Wor Heritzting giør witterlig, att Aar eppter Guds Byrd 1635 Onsdag denn 10. Junij paa Kong : Mays : Wegne paa forne Thing war skickett erlig och welbiurdige Mand Lauritz Ebbessen, höybemelte K: M: Befalnings Mand paa Schanderborg hans wesse Bud och Fuldmectige Christenn Sörrensenn i Thamestrup, Ridefogit till Schanderborg, paa den ene och beviste med Jörgenn Sörrensenn i Brörup oeh Pouell Madssenn ibm., huilcke forne thou loufast Dannemend der hiemlett med opragte Finger eppter Recesenn, att di i Dag 8 Dage her for Retten haffde hied i Rette steffnit Matz Jespersen, föed ved Alborg i Hornum Herrit wdj Nör Lund, paa den anden Side for Dom och Rettergang. Och nu forschreffne Matz Jespersenn sagett och beschylt for mange adschillige Kiercker, hand her wdj Landett haffuer brött eppter hans egen Bekiendelse, som hand wdj Dag 8 Dage saa well som i Dag her for Retten

haffuer bekiend. Nemblig den förste bekiende hand att haffue oplatt Ørrislöff Kiercke Dør med en liden stackett Kniff emellom Fredag och Leffuerdag om Natten sist forleden 8 Dage, och der da att haffue wdtagett aff Alterett Alterkledett, som war Weder Skiends¹⁾ Taftt med Kappe och Silckifrantzer om, som hand bleff thagen med.

For dett andett; thredie Dag thill forne bekiende hand att haffue werrit wdj Hegensted²⁾ Kiercke och der att haffue wdtagett aff Alterett ett Lerris Alterklede med Knepling om.

For det thridie bekiende hand, att wed S: Marthens Dags Thide sist forledenn war hand i Thalstrup³⁾ Kiercke och der wdtagett Kalck och Desk, som stod paa Alterett, och hand solde Jens Sörrensenn Kremer det, föed wdj Paderup⁴⁾ wed Randers, och heder hans Fader Sörrenn Langh i forne Paderup, och gaff hanom der for 3 Mk. Peng och nogit Mad och Dricke.

For dett fierde bekiende hand att haffue werrit i Wedslett Kiercke och der bortt thagit Kalck och Desk, som hand solde en Smed wed Naffn Peder Sörrensenn, som er hoss sinn Fader wdj Rold Sogenn i en Enstegaard, heder Thoruphede⁵⁾, och berette hand, att same Smed kannd möntte Penge, och att hand schulle haffue möntett mange Penge; forne Smeds Fader wed Naffn Sørrenn Thomisen i forne Thoruphede. Och flich hand der for 3 Mk. Penge, nogit Mad och Dricke.

For det femtte wdtog hand aff Malling Kiercke i Ning Herrit for en sex Aar siden Kalck och Disch som hand och solde forne Peder Sörrensenn Smed i forne Thoruphede och begierte, att hand skulle fly hanom flierre aff dett Slag.

For dett 6. wdtog hand aff Wetued⁶⁾ Kiercke for ett Aar sidenn Kalck och Desk, som hand och solde forne Jens Sörrensenn Kremer i forne Paderup for 3 Mk. Penge.

1) o: Vederskin, Genskin, spillende i flere Farver. (Kalkar.)

2) Formentlig Hedensted i Hatting Herred.

3) Formentlig Tolsrup i Vor Herred.

4) Paderup i Kristrup Sogn, Sønderhald Herred.

5) Formentlig Torup Hedegaard i Torup Sogn, Hellum Herred.

6) Vitved i Hjelmslev Herred.

For dett siffuende bortt tog hand af Huorum ¹⁾ Kiercke paa Randis Weie Kalck och Desch for thuo Aar siden och solde bemelte Peder Sörrensenn i Thorup-hede for 3 Mk. Penge.

For dett ottende war hand i Sönderherrit i Lyngby Kiercke for et Aar siden och der bortt tog Kalck och Desche, den Stund Deyenen war ope hoss Klocken, som forne Jens Kremer, föd i Paderup, hans thuende Bröder wed Naffn Rasmus Sörrensenn och Sörren Sörrensenn kiöbte och gaff hanom der for huer ij Mk. Penge.

For dett ninde bekiende hand, att Niels Jensenn i Wilstrup ²⁾ ligendis wed forne Paderup affkiöbte hanom en Kalck och Desch for 3 Mk. Penge, Mad och Øll, som hand tog i Ronglund ³⁾ Kiercke i Lyngherit.

For dett thinde bekiende hand att haffue bortt thagit Kalck och Desk aff Galten Kiercke i Framlöff Herrit disligeste och Messehagelen, som Hans Worm, Schoffrider i Silckj Borgh Lhen, hannom affkiöbte Kalck och Desche.

For dett elffuette solde hand forskreffne Hans Worm Schoff Rider noch en Kalck och Desch, som hand haffde werit i Rud Kiercke i Galten Herrit och der bort tagit, samptt en Messehagell, och for forne thuende Kalcker och Desker war dj forenett om en Rixdaller, men Hans Worm ⁴⁾ kunde forwende dett, at hand iche bekom miere end en slet Daler och en gamell Leyier Thröye, Mad och Øll.

For dett tolfte wdtog hand aff Hengi ⁵⁾ Kiercke wed Silckiborg Kalck och Desch, som war af Messing, och der hand fornamb, att det iche war Søloff, kaste hand det bortt.

¹⁾ Formodentlig Hvorum, Onsild Herred.

²⁾ Formentlig Vilstrup Gaarde i Kristrup Sogn.

³⁾ Romlund i Nørlyng Herred.

⁴⁾ Hans Worm i Haarup [o: Skovrideren] aftinget for noget Sølv hans Hustru havde købt paa Rye Marked af en Person, som ikke kunde skaffe Hjemmel, hvor han havde det fra, Øxne 2. Silkeborg Lens Regnskab 1636-37.

⁵⁾ Hinge i Lysgaard Herred.

For dett threttende bortt thog hand aff Sindbierre¹⁾ Kiercke for 3 Aar siden Messehall och Messe Serck och solde Messehagelen thill Anne Pedersdatter i Wilstrup, forne Niels Jensens Quinde, for en slett Daler. Meseserchen solde hand Christen Nielssen in Tulstrup wdj Gerne Herit, som boer wed Kiercken i forne Tulstrup, for 8 Skeling, Mad och Drick.

For dett fiortende war hand wdj Lundum Kiercke och der wdtog Messehagell och Messe Serck och solde forne Niels Jensens Quinde i bemelte Wilstrup for 2 $\frac{1}{2}$ Mk. Peng.²⁾

Noch bekiende hand, att den Mesehagell, hand tog wdj forne Galten Kiercke, solde hans [!] Niels Jensens Hustru Anne Nielsses i forne Wilstrup halffparttenn for x Sk., och Maren Pedersdatter i Benstrup³⁾ i Hald Herrit solde hand den anden Halffpartt aff forne Messehagell for x Sk.

For dett femtende bekiende hand, att for xx Aar sidenn borttog hand en Messehagell aff Nør Ager⁴⁾ Kiercke, ligendis wed Skoffgaard, som hand solde en Skreder i Löffuell och haffde forglemt hans Naffnn.

For dett sextende bekiende hand at for x Aar siden war hand i Böling Herit i Welling⁵⁾ Kiercke och der bortt tog aff Kiercken en Messehagell och solde forne Maren Pedersdatter i bemelte Benstrup for en slett Daler, och at hun bad hannom flitig, at hand skulle flye hinde miere.

For dett syttende bekiende hand, at haffue bortt tagit aff Ring⁶⁾ Kiercke i Hamrum Herrit en Messe-

¹⁾ Sindbjerg i Nørvang Herred. I Kirkeregnskabet for 1632 anføres: Denne Sommer er bode Haggelen och Messeserken af Kiercken bort stolen Kiöbt xvj Al. Leherit till en Messeserch, Alen ij Mk. er viij Dir. For den att rye och vascke ij Mk.

²⁾ Lundum Kirkeregnskab 1635 anfører følgende Udgift: Kiöfft aff Velb. Frue Birgitte Brochenbuss paa Urup en Mcshagell aff rødt Fløiell (effter att denn forige var borttstaalen) och er gifuen hende derfor xx 3. Dir.

³⁾ Bendstrup i Sønderhald Herred, Hvilsager Sogn.

⁴⁾ Nørager i Sønderhald Herred.

⁵⁾ Formodentlig Velling i Hind Herred.

⁶⁾ Rind i Hammerum Herred. Kirkeregnskabet for 1632 meddeler følgende Udgift: Giffuit for vij Al-n brun blomt Fløyell thil en Messehagell, huer Allen iijj dir. Ehr xxvijj dir. Giffuit for xvj Alen Guld Galluner til samme Hagell, huer All. ij Mk. Ehr vj dir. For iij Alen Duelich [o:] sorte, groft, glindsende Lærred. (Kalkar) i dir. For en Loed brandgull Silche i Mk. Ehn Skreder for samme Hagel at giøre till Kost och Arbedtzlønn och Traa ij Dir.

hagell; den solde hand och i forne Wilstrup till forbedelte Quinde nogit aff den, och bemelte Maren Pedersdatter i forne Benstrup fich dett andett aff den, och gaff dj hannom der for huer ij Mk. Peng.

For det atende haffuer hand werit wdj Ginding Herrit i Haand Bierg¹⁾ Kiercke for xx Aar siden och der wdtog aff Kierckenn en Messehagell, som hand solde en Quinde i Thörstingherrit i Föuling Sogen och haffde forglemt hindis Naffn och Garden, hun war wdj.

For dett nitende: for 40 Aar siden war hand wdj Wra²⁾ Kiercke i Jerlouherit och wdtog af Kierckenn en Messehagell, som hand solde en Mand wed Naffn Niels paa Holmen wdj Kierherrit.

For det xx war hand wdj Kierherrit wdj Sulsted Kiercke och der bortt thog en Messehagell och solde en Quind wdj Hals, wed iche hindis Naffn, for 8 Aar siden och fich 3 Mk. Peng for den.

For dett 21. war hand wdj Worherrit wdj Estwadgaards³⁾ Kiercke och der bortt thog Alterkledett, som hand solde wdj en Bye wed Nibe, kaldes Wanderup⁴⁾, en Pige; hindis Moder hede Marren Nielsdatter.

For dett 22. bekiende hand att haffue werit wdj Gislum Herrit i Rørbeck Kiercke og der wdtagen Messehagelen och Serck aff Kiercken, som forne Marren Nielsdatter i Wanderup och kiöbte nogit aff. Och det andett kiöbte Pouell Sørrensens Quind i Kragstrup⁵⁾ wdj Aarss Herrit, och fick hand till Hobe der for ij Mk. Peng, noget Mad och Dricke.

For det 23. bekiende hand att haffue werit wdj Hatting Herrit i Lösning Kiercke for x Aar siden och der bortt tagenn en Messehagell, som forskreffne Marren Pedersdatter i Bendstrup hanom affkiöbte for ij Rixmark, Mad och Øll.

For dett 24. war hand wdj Rinsherrit wdj Skals Kiercke och der bortt tog af Kiercken en Messehagell,

¹⁾ Handbjerg i Hjerm Herred.

²⁾ Muligvis Vraa i Børglum Herred eller maaske Voer i det gamle Jerslev Herred.

³⁾ Estvad ligger i Ginding Herred.

⁴⁾ Formentlig Vannerup i Farsø Sogn.

⁵⁾ Krogstrup i Vester Hornum Sogn.

som hand solde forne Marrenn Pedersdatter for ij Rixmark, Mad och Øil.

For dett 25. war hand i Kierckenn wed Lynderupgaard¹⁾ for 4 Aar siden och der bortt tog af Kiercken en sortt Thrippis²⁾ Messhagell; den skar hand sönder, gaff wd for Mad paa attskellig Steder och icke wed Naffn paa.

For dett 26. bekiende hand att haffue werrit wdj Wor Ladegaars Kiercke och der bortt tagett ett Alterklede, som hand skar sönder i Stöcker, for dett icke schulle kiendis, och solde Christen Ibssens Hustru i Aarhuss nogen Stöcker der aff och Jens Kremers Quind i forne Paderup wed Naffn Marren Langs fick ett Stöcke der aff och gaff huer der for 8 Sk. och nogit Mad.

For dett 27. bekiende hand att haffue werrit wdj Kuorning³⁾ Kiercke i Hatting Herrit och der bortt tagett Alterkledett aff Kiercken; dett solde hand Anne Anderssdatter i Bouensse i Ginherrit⁴⁾ for ij Mk. Penng.

For dett 28. bekiende hand att haffue werrit wdj Stöffring Herrit i Albeck Kiercke och der bort tagit en Messehagell for xx Aar siden, som hand solde Las Christensens Hustru i Wogens Syld⁵⁾ Halffparten aff for ij Mk. Penge och ett Bröd; den anden Halffpartt solde hand forne Anne Pedersdatter i Wilstrup for ij Mk. Peng och nogit Mad.

For dett 29. haffde hand werrit wdj Nör Lyngherit wdj Biggum Kiercke och der bortt thagen en Messehagell, som hand solde en Quinde i Sönder Hald Herrit vdj Omestrup for 8 Sk., nogit Mad; hindis Mand wed Naffn Niels N.

For dett 30. bekiende att haffue werrit wdj Bierck⁶⁾ Kiercke och der bortt thagen aff Kiercken en bred Flöiell med tou Sölff Wabenn, Sölff Bogstaffue och Aarstall aff Sölff paa. Flöiellett solde hand Marren

¹⁾ Lynderup i Rinds Herred.

²⁾ Trip: Navn paa Tøj. (Kalkar.)

³⁾ Korning.

⁴⁾ Begge Ordene er sikkert forskrevne, maaske Bovnsgaard, Tulstrup Sogn, Gern Herred.

⁵⁾ Ondsild.

⁶⁾ Østbirk i Vor Herred.

Nielsdatter i forne Wanderup for sex Skielling och nogit Mad; der till fik hun 4 sma Stöcker aff Sölffuet, huad heller det war Bogstaffue eller Aars-tallet, wed hand icke. Wabenet och dj ander sma Stöcker Sölff solde hand en Karll, thintte Christen Ibssenn i Aarhus for Arbeds Kall och haffde forlemtt hans Naffn. Och fick hand der for 2 $\frac{1}{2}$ Mk. Penge.

For det 31. bekiende hand att haffue bortt thagen aff Grönnbeck Kiercke Altterkledett, som hand solde Tames Jensens Quind i Fiergarde¹⁾ en Dell aff for ij Mk. Peng, och en Dell solde hand Inger i Mollerup for nogit Mad.

For dett 32. bekiende hand att haffue tagen aff Røgen Kiercke ett Stöcke aff Messhagelen, som sad bagh der paa, huilcke hand en Tiid lang beholtt och siden kaste det fraa sig, som war den förste Kiercke hand bröd.

For dett 33. war hand i Windislöffgaards²⁾ Kiercke och der wdtog Kalck och Desch aff Messing, som hand solde i Wendsyssell i Aistrup i Sulsted Sogen i Kierherrit, en Ungkall wed Naffn Jens Nielssen; fick der for 4 Sk.

For dett 34. bekiende hand, at haffue werit i Huorumberrit i Weigerbye³⁾ Kiercke och der bortt tagen nogen Guld Knepeling, som sad bag paa Messhagelen, och wed icke till wisse, huo dem fick, for dett er saa langtt siden.

For dett 35. for et Aars Thid siden haffuer hand werit i Nörhald Herrit i Hald Kiercke och der wdtagen Messehagelen, som hand solde en Mand i Boerup wed Gundestedgaard⁴⁾ wed Naffn Morris; gaff ham der for en halff Krone.

For det 36. bekiende hand, neste to Aars Tid tillforn war hand i Suenstrup⁵⁾ Kiercke, liggendis sønden Mariager, och der wdtog en Messehagell aff rød Dammasch. Den solde hand till Peder Rasmussens

¹⁾ Dover Sogn.

²⁾ Vinderslev i Lysgaard Herred.

³⁾ Veggerby i Hornum Herred.

⁴⁾ Gundersted Sogn, Slet Herred.

⁵⁾ Svendstrup i Onsilid Herred.

Quind i Aarsslöff wed Aarhuss wed Naffn Anne; gaff hanom der for $\frac{1}{2}$ Rix Mk. och nogit till Føde.

For dett 37. war hand ett Aar eppter i Woensild-herrit i Sönder Wonsyld Kiercke och der wdtog en Messehagell aff Dammasch, som hand solde i Sönderhald Herrit i Ommestrupgaard en Quinde, hindis Mand Niels, gaff hanom der for en ring Dell Peng och nogit till Føde.

For dett 38 war hand wdj Feldballe Kiercke i Felballe Bierck och der wdtog aff Kiercken Messehagelen, som hand solde wed Hald wdj Branstrup ¹⁾ thill Hr. Michell hans Quinde; gaff ham der for vj Mk. Peng och nesten aad och drach dem op i same Hus.

For den 39. war hand i Wor Kiercke och der wdtog Sölffkalck och Desk och solde det paa Lynbygaard for 10 Aar siden, en Kall wed Naffn Niels N. gaff hanom der for 3 Mk. Pengh.

For dett 40. war hand i Ebdrup Kiercke, leggendis wed Ebbeltofft, och der wdtog aff Kiercken en Messhagell af röd Flöiell och Sölff Kalck och Desch forgyllt; det fich Jens Sörrensen Kremer i forne Paderup; gaff ham der for en slet Dlr. og begierret aff hanom, att hand schulle fly hanom flierre der aff, och nar hand kom did, bleff hand wred paa hanom och spurde hanom ad, hui hand intett haffde med sig. Messhagelen solde hand i Wilstrup wed forne Paderup till en Quind wed Naffn Anne, hendis Mand heder Niels Jenssenn; fich der for $\frac{1}{2}$ Mk. Peng.

For dett 41 war hand i Sönder Trandis Kiercke liggendis j Fiering Weigs sønden fraa Alborg och der wdtog aff Kiercken en Messhagell, som hand solde Niels Pedersens Quind i Willstrup wed Randers for j S. Dlr. och j Ost.

For dett 42. war hand wdj Haurum Kiercke och der wdtog Kalck och Desch saa och en Messhagell aff nogit rött Silchitøy; den solde hand Niels Jenssens i Wilstrup for en Kand Øll och nogit Mad.

¹⁾ Formentlig Brandstrup i Middelsom Herred, Vindum Sogn, hvor iflg. Wiberg Hr. Mikkel Madsen gift med Christence Nielsdatter var Præst fra ca. 1620—40.

Kalck och Deschen solde hand forne Jens Kremer, fød i Panderup; gaff hanom der for femb Mk. Peng.

For dett 43. war hand i Dallerup¹⁾ Kiercke wed Hualp-Sund, och der wdtog en Mesehagell af Dammasch, som hand solde Lauris Christensens Quind i Woensyld for ij Mk. Peng. Bad hanom, hand schulle flye hende sligt miere till nogen Piger.

For dett 44. bekiende hand, att haffue werreit i Hiöbierng²⁾ Kiercke och der wdtog Messeserck, som hand solde i Ans till Simen Skreders Quind for nogit Øll.

For det 45. war hand i Söbye Kiercke wed Söbye-gaard³⁾ och der bortt tog Alterkledett, som hand solde Jens Degens Pige i Aarhus paa Meiellgaade en Diell aff for $\frac{1}{3}$ Mk. Peng. Den anden Partt solde hand Simen Degens Datter i Thoersager for xx Sk.

For dett 46. war hand i Hunslund Kircke och der wdtog aff Kiercken Messehagelenn; den solde han i Lissbierng wed Aarhus en Quind, hindis Mand wed Naffn Anders N.

For den 47. bekiende hand, att haffue werreit i Boerup⁴⁾ Kiercke wed Gundestedgrd., och der wdtog en Messe Serck, som en Quind i Siörup fich for ij Mk. Peng och nogett Mad. Hindis Mand hede Anders Hanssen.

For dett 48. bekiende hand, at haffue wdtagen af Wirum⁵⁾ Kiercke i Sønder Løngherrit en Messe Serck, som hand solde i Meilsomherrit i Bierring Sogen i Siörup⁶⁾ til forne Anders Hansens Quind for 14 Sk.

For dett 49. bekiende hand, at haffue werreit i Ølst Kiercke i Galten Herrit och der wdtog en Messehagell, som hand solde forne Hans Orms⁷⁾ Hustru, Marren Hansis, och schulle haffue giffuen hanom der for j Rixdaller; den fich hand intett.

For den 50. war hand wdj Aarsslöff⁸⁾ Kiercke wed

1) Dallerup i Fovlum Sogn, Gislum Herred.

2) Formentlig Højbjerg i Lysgaard Herred.

3) Søby i Gern Herred.

4) ∴ Gundersted Kirke, Slet Herred.

5) Vejrum i Sønderlyng Herred.

6) Formentlig Serupgaard i Bjerring Sogn, Middelsom Herred.

7) Skovrider Hans Worm.

8) Formentlig Aarslev i Sønderhald Herred. Brusgaard ligger i Nabo-sognet Ølst.

Brusgaard, och der wdtog en Messehagel, som hand solde forne Marren Pedersdatter i Benstrup for nogitt till Føde.

For dett 51. bekiende hand, at haffue weritt wdj Koldinghusslæn wdj Siersted¹⁾ Kiercke och der bortt tog aff Kiercken en Messe Serck, som hand solde forne Anne Pedersdatter i Wilstrup for 2^{1/2} Mk.

For dett 52. bekiende hand, at haffue weritt i Liung Herrit i Wong²⁾ Kiercke och der wdtog en Messe Serck, som hand solde i Ringherret till Erich Jensen i Huilsum for j Mk. och nogit Mad.

For dett 53. bekiende hand, att haffue weritt i Eilöff³⁾ Kiercke i Lissbierg Herrit och der bort tog aff Kiercken Alterkledett, som hand solde forne Anne Pedersdatter i Wilstrup for xij Sk.

For dett 54. war hand wdj Löngherrit i Begskiercke⁴⁾ och der wdtog Alterkledett, som hand solde Erich Jessen i Huilsum for en ring Peng.

For dett 55. war hand wdj Thuilum Bierck i Tuilum Kiercke, och der bortt thog en grönn Messehagell, som hand solde en Quind i Lisbierre, hendis Mand heder Anders N.

For dett 56. bekiende hand, att haffue weritt i Grafflöff⁵⁾ Kiercke och der bortt tog en Messe Serck och en Messehagell, som bleff stollen fraa hannom i Huornherrit.⁶⁾

For dett 57. bekiende hand, att haffue weritt i Aars herrit i Bler⁷⁾ Kiercke och der bortt thagen Alterkledett, som hand solde forne Anne Pedersdatter i Wilstrup for ^{1/2} Mk. och nogett Mad.

For dett 58. bekiende hand, att haffue weritt for xx Aar siden i Flemstum Herrit i Gunding⁸⁾ Kiercke och bortt tog en Messehagell, som hand solde i Gierred wed Soustrup⁹⁾ til Sören Pedersens Quind ib. for nogen Peng, Mad och Øll.

¹⁾ Muligvis Sest i Andst Herred.

²⁾ Vorning (?), Sønderlyng Herred.

³⁾ Elev i Vester Lisbjerg Herred.

⁴⁾ Nørbæk eller Sønderbæk i Sønderlyng Herred.

⁵⁾ Gravlev i Hornum Herred.

⁶⁾ Jfr. Nr. 70, der er en Gentagelse af denne Post.

⁷⁾ Blære.

⁸⁾ Sandsynligvis Gudum, der 1481 skrives Gudying.

⁹⁾ Form. Gerrild ved Sostrup, det nuværende Benzon i Nørre Herred.

For dett 59. bekiende hand, att haffue werrit i Fellingbierre¹⁾ Kiercke for xvj Aar siden och der bortt tog Messehagelenn och solde den till Peder Jensens Quind, Mette i Siøgaard, for 2 Mk. Peng och nogit Mad.

For dett 60. bekiende hand, for en 14 Aar siden att haffue werrit wdj Liungherrit i Thiell Kiercke och der bortt thog en Messehagell, som hand solde i Gislum Herrit i Strandbye Sogen i Siørup till en Enchi, hede Karren Graffuersdatter, for en slett Mk. Peng och et Brød.

For dett 61. bekiende hand, att haffue werrit i Kongstedlunds Kiercke for xij Aar siden och der bortt tog Messehagelen, som hand solde i Kiellstrup²⁾ paa hin Side Marriagers Fiord till en Kuind wed Naffn Jahan Kiolds for nogett till Føde.

For dett 62 bekiende hand, att haffue werrit i Fausing³⁾ Kiercke wed Estrup for 4 Aar siden och der bortt tog ett Alterklede aff Silckitøig, som hand solde wed Farschoff i Suenstrup⁴⁾ till en Encke, hindis Mand haffde heed Jesper, for j Mk.

For dett 63. bekiende hand, for 3 Aar siden att haffue werrit wdj Sabruherrit i Faarup Kiercke och der wdtog en Sölff Kalck och Desch, som hand solde i Galttenn Herrit till Niels Sörrensenn i Galten for iij Mk., och bode hand och hans Quind bad hanom flye dennom flierre slig.

Noch bekiend hand for 3 Aar siden att haffue werit wdj Miessing⁵⁾ Kiercke och der bortt tog ett Alterklede och en Bog. Alterkledett solde hand i Omestrup⁶⁾ imellem Aarhus och Kaløe for nogit Mad. Bogen solde hand i Skiering till Rasmus Jensens Quind Elle.

For det 65. bekiende hand for en 3 Aar siden att haffue werrit i Linnd⁷⁾ Kiercke ved Giessinggrd., och der bortt tog aff Kierckens Kalck och Desch, som

¹⁾ Feldingbjerg i Fjends Herred.

²⁾ Ove Sogn.

³⁾ Fausing i Sønderhald Herred.

⁴⁾ Formentlig Favrskov ved Svejstrup i Lyngaa Sogn, Sabro Herred.

⁵⁾ Mesing i Hjelmlev Herred.

⁶⁾ I Mørke Sogn, Ø. Lisbjerg Herred.

⁷⁾ Sandsynligvis Linde Kirke, Nørhald Herred.

hand solde forne Jens Sörrensen Kremer i Panderup och hans Bröder.

For dett 66. bekiende hand for en 12 eller 13 Aar siden war hand i Giuffr¹⁾ Kiercke i Aarsherrit och der bortt tog en Messehagell, som hand solde Marren Nielsdatter i Wanderup i Forsse²⁾ Sogn i Gisslumherrit i Marriagers Kloster Lenn.

For dett 67. bekiende hand, att haffue werit i Kastbjerg³⁾ Kiercke wed Thrusholm och der bortt tog en Messehagell, som hand solde en Pige i Ensslöff wed Grinø; hindis Fader hede Rasmus, er i Kalløe Lhenn.

For dett 68. For en 16 Aar siden war hand i Sminge⁴⁾ Kiercke i Giernherrit och der bortt tog en Messehagell, som hand solde i Lissbjerg wed Aarhuss till en Mand wed Naffn Anders, bode i den Vestersgaard, hans Quinde.

For dett 69. wed en 14 Aar sidenn war hand i Almind⁵⁾ Kiercke wed Hald och bortt tog der aff en Messe Serck, som hand solde i Siørup i Biering⁶⁾ Sogen, sönden Wiborg, som er en Enstedgard.

For dett 70. for leden Wintter war hand i Graffuelöuff Kiercke i Huornumherrit, bortt thog hand en Messehagell och en Messe Serck, och dett bleff thagen fraa hannom till Niels Jensens i forne Wilstrup.⁷⁾

For dett 71. for 3 Aar siden war hand i Aarsherrit i Hyldebjerg Kiercke och der bortt tog ett lenet Alterklede, som hand solde i Hauffboe⁸⁾ i same Herrit emod Biörnsholmb till en Quinde wed Naffn Wolborg Iffuers.

For dett 72. bortt thog hand aff Nør Trandis Kiercke ett Alterklede; dett solde hand i Giisstrup⁹⁾ till en Quind som hand icke wed, huad hindis Naffn war.

For dett 73. bekiende hand, att haffue werit wdj Huering¹⁰⁾ Kiercke och der wdtog en liden sprangit

¹⁾ Giver.

²⁾ Farsø Sogn.

³⁾ Kastbjerg i Gerlev Herred.

⁴⁾ I det nuværende Voel Sogn.

⁵⁾ Almind i Lysgaard Herred.

⁶⁾ Sandsynligvis Serupgaard i Bjerring Sogn, Middelsom Herred.

⁷⁾ Jfr. Punkt 56.

⁸⁾ Sandsynligvis Havbro Sogn.

⁹⁾ Gistrup i Nøvling Sogn.

¹⁰⁾ Hvirring.

Kappe och solde en Pige i Fieregarde¹⁾, som tiene Thomas nu i Wordag; gaff hanom der for j Mk. Penge.

For dett 74. bekiende hand att haffue werrit i Schandrup Kiercke og der wdtagen aff Kiercken en Messe Serck, som hand solde i Jaffngyde.

For dett 75. bekiende hand att haffue werrit i Hiøgbierre Kiercke och bortt tog der aff Kiercken en Messe Serck, som hand solde Simen Skreders Quind i Anns for nogett Øll.

Noch bekiende hand, att haffue werrit i Offuerlund wed Wiborg och der bortt thog aff ett Skrinn fiere Daller fraa en Dreng, som hand siellff forterrit. Dissligeste bekiende hand, at det er 40 Aar siden, hand först begyntt att stielle. Och nu i Dag saa well som i Dag 8 Dage bleff forne Matz Jesperssen flitigen tillspurtt, huorledis hand war indkomen i alle forne Kiercker. Da suarde hand, att hand war kommen i den ene lige som den andenn. Sommesteder haffuer hand bruggt ett lidett krogett Jernn med ett Threschafft paa, och haffde indstockett i Nøgle Hollett och wredenn Stangen fraa, och sommesteder haffuer hand bruggt en Kniff, der till och nogle Steder haffuer hand bruggt en krogett Thre Pend der till, som hand bekiender, att haffue till skarrit wde j Marcken, för hand gick till Kierckerne.

Yder mier bleff hand flitig till spurtt, om hand paa nogle ander Steder haffuer bruggt sinn Thiffueri eller hafft ander wdj Fellig eller Selschaff med sig, och om hand haffde werrit giftt. Dissligeste om hand jou endelig kunde med Throldom og Signelssse eller och wdj nogle ander Moder sig wtillbørlig att haffue forholdett, eller och om hand indnu kund optencke flierre Kiercker, att haffue brött och aff dennom stollen flierre, ind som hand nu i Dag saa well som till fornne haffuer bekiend. Saa och bleff hand till spurtt, om hand nu ingen haffuer lögen paa for dett Kiøb, som hand haffuer bekiend, dj haffuer kiøbt med hanom.

Huor till forschreffne Matz Jesperssen bekiende och

¹⁾ Dover Sogn.

soer wed sin høyeste Eed, med opragte Fingre, at der ingen war i Fellig med hanom, ey heller kand Trolddom, ikke heller hand kand kome i Hoffue at haffue brott fiere Kiercker, icke heller haffuer hand lögen nogen paa i nogen Maader.

Och nu efter forne Mas Jesperssens Bekiendelse for Retten haffuer forne Christen Sörrensen werit aff Herrisfogden Loff och Lyd begierrendis nogen Ord wdj Sagen att frem rette.

Da effter som denne neruerrende Person, som kalder sig Mas Jesperssen sielff bekiender her for Retten, att haffue indbrött wdj Ørrisløff Kiercke Fredag nu sist forleden war 8 Dage, emellom Fredag og Leffuedag om Natten, och da der att haffue bortt stollet aff Alterett Alterkledett, som war Weder Schins Tafft med Kape och Silckifrantzer om, som hand strax bleff paagrebet med Kostenn i Hende, sampt med ett Lerris Alterklede och Knepeling om, som hand och bekiender att haffue bortt stollet aff Alterit wdj Heigensted Kiercke, som och same Tide befanttis hoss hannom och thillige er bundett paa hans Bag, och førtt her till Tingett for Retten med och end nu her hoss hannom thill Stede ehr for Rettenn. Derfor wden haffuer hand och her for Retten bekiendtt mange och adschillige Kiercker bade her i Herrit och i Landet att haffue beröffuet och bortt stollen aff, Sölffkalcker och Discher, sampt Messehagler, Messe Sercke och Alterkleder med megen anden groffue begangen Thiffueri hand och same Dag bekiende, och dette allt samen end nu her for Retten fult og fast ere bestandige och frivilig bekiender, som och her hoss med Tingswind er att beuisse, vdgangen i Dag 8 Dage.

Derfor paa høybemt. Kong. Mays., Kierckenes och min gode Hossbundes Weggne setter jeg well wdj ald Domb och Rette, om forne Matz Jesperssens jou der wdj haffuer giortt Wrett och der for bör att lide och straffuis som en slem groffue och wdedesche Thyuff effter Lougen, och war derpaa en rett ferdig Domb begieriendis. Med flierre Ord och Thalle, som denom der om imellom war.

Da eptter Tillthale, Ginsuar och den Sags Leylighed da haffuer Herrisfogdenn Christen Frost med otte loufaste Dannemend nemlig Knud Lasen i Borup, Peder Bhj i Hiordbjerg, Knud Pedersen i Gangsted, Michell Lasen i Wstrup, Michell Seiersen i Balleboe, Michell Andersen i Aas, Simen Nielssen och Jörgen Jensen i Tuingstrup icke retter her paa kunde kiende, eptterdj her for dem beuises och Mas Jesperssen, som lod sig saa kalde, her for Retten sielff ledig, löss och wpint bekiender, groffueligen och mange Kiercker haffuer röffuitt och affstollenn Sölff Kalcker och Descher, samt och Messehagler, Messe Sercker och Altter Kleder, saa och for Retten her inden Tingj synlig hoss forne Thiff och Messdeeder leger ett Lerris Alter Klede med Knepling om, som hand bekiender nu nyligenn att haffue stollenn aff Hegensted Kiercke, disligeste och ett Wederschin Tafftiiss Altterklede med Kappe och Sielckifrandsser om, som hand och bekiender imellom Fredag och Leffuerdag om Natten sist forleden otte Dage bekiender haffuer wd stollen aff Ørrislöff Kiercke, som hand med bleff greben och anheftett och med er fört her for Retten, ind forne Mas Jesperssenn for saadan hans storre begangne Thiffueri jou haffuer giort Wrett och bör nu strax att lide och straffuis med Gallj och Gren, Kierckerne och Bunden sin Koste igien att haffue saa witt mouligt.«¹⁾

Umiddelbart ved Siden af ovenstaaende findes følgende Kvittring:

Kiendes jeg Hennrick Splett, Slotzfojed paa Skanderborg och her med witterligt giör dett Hanns Pederssenn Slodsschriffuer hersamestedt haffuer gifued och fornöiget Skarp Rigteren aff Aarhuss for een Fange wed Naffn Madtz Jesperssen att rette, som haffuer brudt och staalen aff een gandsche Deell Kiercker, thi Rigsdaller, des thill Wetterlighed haffuer jeg med egen Hand unterschreffuett.

Actum Skanderborg, den 17. Junij 1635.²⁾

Henrich Splett (egen Hand).

¹⁾ Bilag 107 til Skanderbørg og Aakiær Lens Regnsk. 1635—36.

²⁾ Loc. cit. Bilag 108.

Om Tyvekosternes senere Skæbne kan jeg kun oplyse meget lidt, men enkelte er det dog lykkedes at følge.

Niels Jensen i Vilstrup og hans Hustru Anne Pedersdatter var saaledes paa Grund af deres Handel med Tyven bleven stævnet for Kristrup Birketing. Her havde Jens Thomsen i Romalt forklaret, at da han, der var Skrædder, havde arbejdet i Vilstrup, havde han set en Mand ved Navn Mads Jespersen Tyndskæg sælge et Stykke sort prentet Fløjl paa en rød Bund til Anne Pedersdatter for 3 Mark og en Ost, og hun havde syet en Kjortel til et Drengbarn deraf og, som han syntes, af Pral sagt, at det havde været et Alterklæde.

Et andet Vidne forklarer, at da hun lidt før Sct. Hansdag gik fra Øster Velling, hvor hun tjente, og til Danstrup for at besøge sine Forældre, var hun bleven tørstig og var gaaet ind til Niels Jensen i Vilstrup og vilde købe sig en Pot Øl. Niels og hans Kone var imidlertid i Kirke, men hun saa deres to Døttre gik hver udi et Snørliv, som var af rødt prentet Fløjl.

Endelig forklarer et tredie Vidne, at to Stykker »Kaffet Fløjl« med rød Bund og sorte Blommer, som hun fremlagde i Retten, havde hun faaet af sin Gudmoder Anne Pedersdatter.

Birkeretten dømte Ægteparret, men Dommen blev indanket for Viborg Landsting, og da det kun var spredte Vidner, og der ikke maa lægges Vægt paa en overbevist Misdæders Udsagn, dømte Overretten, at Beskyldningerne mod Niels Jensen og Hustru skulde være magtesløse.¹⁾

¹⁾ Viborg Landstings Dombog B 1636, fol. 22.

Og anderledes gik det heller ikke i en anden Sag, i hvilken Herredsfogden i Galten Herred havde dømt Niels Sørensen i Galten til at betale Kirken for den Kalk og Disk, Mads Jespersen havde stjaalet i Faarup Kirke i Sabro Herred. Niels benægtede pure at have købt disse Ting, og da der slet ikke forelaa andet end Tyvens Udsagn, blev han ligeledes frifunden af Viborg Landsting.¹⁾

Hvad endelig det Sølv angaar, som Tyven havde solgt Hans Worm, og for hvilken Handel denne maatte betale Lensmanden en Bøde, saa kom det, som nedenstaaende Dom viser, til Randers, og der er næppe nogen Tvivl om, at Hans Worm har maattet levere det tilbage til Rud Kirke, hvorfra det var stjaalet. Om Kirken saa deraf har ladet forarbejde en ny Kalk og Disk, kunde jo være ganske interessant at vide, og er Jens Guldsmeds Mærke i den Kalk, der nu findes i Kirken, er der jo al Sandsynlighed for, at den er lavet af det Sølv, der var i de stjaalne Kirkekar.

Den 6. Juli 1636 var skicket [paa Viborg Landsting] ærlig og fornumstig Mand Hans Worm i Raarup, Kong. Maj. Dyrvogter i Silkeborg Len paa den ene Side og havde hid i Rette stævnet ærlig og velb. Mand Otto Marsvin til Dybæk, Kong. Maj. Befalingsmand paa Dronningborg paa den anden Side for Gjenparten til en Bekendelse, han sig afberømmer, hvorefter han lader ham tiltale belangendes en Tyv og Misdæder navnlig Madtz Jespersen, som haver sagt sig at være født i Hvorum Herred, til Vor Herredsting at have bekendt, straks forinden han blev hængt og henrettet, det Hans Worm og hans Hustru skulde af ham købt Kalk, Disk, Messeklæder og andet, som hans Bekendelse indeholder, hvilken sliig hans Bekendelse de højligen benægter og ikke det at kan

¹⁾ Viborg Landstings Dombog B 1635, fol. 1776.

heden tydes dem sligt mod Recessen til nogen Forhindring at bekomme, efterdi forne Madtz Jespersen har været et udædisk Menneske, som for sit Tyveri er hedenrettet, og slige Companners Ord ikke bør til troende at stande.

Endnu hidstævnet Christen Frost i Hoved, Herredsfoged i Vor Herred, for han slig Bekendelse, som er Ære og Læmpe anlangende, har paa ham og hans Hustru udstedt, uanset de aldrig derfor er nogen Varsel gjort eller vidst af det at sige førend nogen rum Tid, det er bleven rygtet. Mener ham dermed imod Recessn at have gjort, og fordi samme Bekendelse magtesløs at være og ikke komme Hans Worm og hans Hustru til Skade i nogen Maader.

Nok hid stævnet forne velb. Otto Marsvin og hans Fuldmægtig velaget Mand Peder Ankersen, om han har noget dertil at svare, item ham og for nogen andre Vidner i samme Sag, de lader dem afberømme til Randers Byting at have forhvervet, som formenes og magtesløse at være. Endnu hidstævnet Christen Sørensen i Tamestrup med hans Bekendelse, item bemeldte Christen Frost, som den har udstedt; saa og Jens Guldsmed i Randers, om han har noget dertil at svare.

Saa mødte forbemt. Peder Ankersen, Borgemester, paa forne Otto Marsvins Vegne og først fremlagde tvende Tingsvidner af Vor Herredsting efter forne Misdæder Mads Jespersens Bekendelse, det første udgangen den 3. Juni 1635, hvor udinden forne Mads Jespersen iblandt andet har bekendt ham at have solgt forne Hans Worm, Skovrider, en Kalk og Disk, som han havde været i Rud Kirke i Galten Herred og der borttaget, samt en Messehagel og for forne tvende, Kalk og Disk, var de forenede om en Rigsdaler, men Hans Worms Kvinde forventte det, at han ikke bekom mere end en gammel Trøje, Mad og Øl.

Det andet den 10. Juni samme Aar udganget, hvori forne Misdæder Mads Jespersen og i lige Maade blandt andet bekendte, at han har været i Ølst Kirke i Gal-

ten Herred og der udtog en Messehagel, som han solgte Hans Worms Hustru og skulde give ham en Rigsdaler; den fik han intet.

Dernæst fremlagde Peder Ankersen hæderlig Mand Hr. Oluf Poulsen¹⁾ hans underskrevne Bevis, dateret Randers den 1. December 1633, som indeholder, det han efter Niels Nielsen i Hallendrup, Kirkevæрге til Rud Kirke, hans Begæring har lyst af Prædikestolen i Slotskirken i Randers samme Kalk og Disk, som der af Kirken skal være bortstjaalen, og det skete den 24de Novembris og siden en Gang eller to i Ugeprædiken.

Fremlagde og Maren Mortensdatter, Hans Worms Hustru, hendes Skrivelse til Jens Guldsmed, dateret Haarup den 4. November 1633, som indeholder, det hun sender ham 26 Lod Sølv, som vejer saa meget som 13 Rigsdaler, at han vilde gøre hende en liden Kande deraf, som kunde gaa $1\frac{1}{2}$ Pægl udi, som skulde være trind og staa paa tre smaa Knapper og ingen anden Fod, og vilde hun have den slet og intet »amolleriet«.

Endnu en anden forne Maren Mortensdatters Skrivelse til forne Jens Guldsmed, dateret Haarup den 19. Novembris 1633, indeholdende, at han skulde forgyldte samme Kande inden udi, efter som han selv tykte gavnlignst kunde være.

Fremlagdes og et Hans Worms Sendebrev Peder Ankersen tilskikket, dateret Haarup den 5. Juli 1634, hvorudi han giver Peder Ankersen tilkende, at eftersom han skriver ham til om det brudne gamle Sølv, hans Hustru skulde have sendt Jens Guldsmed at gøre hende noget Arbejde af, saa maa Borgemester vide, at han saa aldrig samme Sølv, som hans Hustru havde udsendt til Jens Guldsmed. Dersom Borgemester kunde forfare udi Sandhed, at samme Sølv er kommen ulovlig fra nogen Kirker, da vilde han gerne give det til samme Kirker igen, som det var forkommet »formedelst thøe och thrette«, thi han havde inden Lyst til Trætte.

¹⁾ Præsten hed Oluf Olufsen, hvilket han ogsaa kaldes i Dommen.

Fremlagde ogsaa en anden Hans Worms Skrivelse til forne Peder Ankersen indeholdende, det han har bekommet hans Skrivelse anlangende noget Sølv, hans Hustru havde leveret Jens Guldsmed at forarbejde, det Otto Marsvin med nogle af Ko. Maj. Tjenere saavel som hans egen skulde ville kendes ved forne hans Sølv, som han havde ladet levere Jens Guldsmed, og mener vist, naar Tiden kunde sig befalde at komme til Randers og da at tage gode og trygge Vidnesbyrd med sig, hvor han forne det Sølv havde købt, som han havde leveret Jens Guldsmed.

Sammeledes og fremlagde forne Peder Ankersen et Tingsvidne af Galten Herredsting, Aar 1634 den 1. April udgaaet, Niels Christensen i Hallendrup for 8 Mænd at have vundet efter Recessen, at det var ham fuldt vitterligt, at imellem den 18. og 19. efter hellig Trefoldigheds Søndag for Anno 1633, da blev Rud Kirkes Kalk og Disk og Messehagel bortstjaalen af forne Rud Kirke, og siden har de ikke set den forne Kalk og Disk førend den 15. Januari Anno 1634. Da var den slagen i smaa Stykker i Jens Guldsmeds Hus i Randers. Laurids Povlsen i Stobdrup, Jens Ibsen i Hallendrup, Peder Knudsen, Christen Andersen, Jens Sørensen ibid. Niels Madsen i Nielstrup, Søren Knudsen og Niels Vestergaard at have vundet ved lige svoren Ed, ligesom forne Niels Christensen vundet haver.

Nok et Vidne af Randers Byting Aar 1635 den 3. Marts udgangen, som indeholder Søren Jensen Aars, Peder Jensen Let, Didrik Justesen og Anders Sørensen Bay, Borgere ibid. for 8 Mænd at have kundgjort og tilstaaet at have der den Dag til Tinget været Syn til nogen Stykker Sølv, 51 Stykker smaa og større, som syntes at have været en Kalk til en Kirke; og der iblandt fandtes 5 Stykker, hvorpaa det fandtes antegnet: »Denne Disk hører til Rude Kirke«, som vejer tilsammen 25 $\frac{1}{2}$ Lod. Dette forne afhjemlet de for fuldt Syn, som samme Vidne og Kundskab videre bemelder, og forment Peder Ankersen samme Bekendelser noksom at være bekræftet og burde ved Magt at blive.

Dertil svarede forne Hans Worm og fremlagde et

Tingsvidne af Tvillum Birketing, 1635 den 6. April udganget, som indeholder: Niels Gregersen, Delefoged paa forne Hans Worms Vegne og med hans Fuldmagt, som der den Dag blev læst og paaskrevet, med en Landstingsstævning bemeldende, det han den Dag havde did i Rette stævnet Peder Andersen i Voel og Peder Sørensen Skrædder ibidm. for deres Sandhed enhver særdeles med deres oprakte Fingre og Ed efter Recessen at ville bekende, om de ikke nærværende hos var i Ry Marked anden Dag Sct. Søren Dag 1633, hørte og saa, der de kom nedder ad Rygaden, dette forne Hans Worms Hustru Maren Mortensdatter hun stod udi en Krambod og vilde gøre sit Marken, om der ikke da kom en Karl til Kramboden til dem og bød noget Sølv til Købs, som var noget gammelt, sønderklappet Sølv, og om forne Maren Mortensdatter ikke da kom til Købs med ham og købte ham det af og lod det veje med Kræmmerens Vægt, som stod i Boden, og betalte ham det saa straks med rede Penninge for sit Værd. Og da at være fremkommen forne Peder Andersen og Søren Pedersen enhver særdeles med deres oprakte Fingre og højeste Helgens Ed efter Recessen at have vidnet og bekendt, at de nærværende hos var samme Tid og Stund i Ry Marked, hørte og saa, at det saa gik og for i alle Maader, som forskrevet staar, og som Stævningen formeldte. Men hvad det var for en Karl, som forne Maren Mortensdatter købte samme Sølv af, det vidste de ikke, thi de kendte ham ikke og ved ej heller, hvor han er, levende eller død.

Derhos fremlagde en beseget og underskreven Seddel lydende som efterfølger: Eftersom Hans Worm i Haarup er vores Kundskab begærende anlangende noget gammelt, brudet Sølv, hans Hustru har købt, saa kan vi med Gud og Samvittighed ikke benægte, det forne Hans Worm jo berettede for os her udi Lennerby¹⁾ den næste Søndag efter Sct. Søren Dag Anno 1633, at hans Hustru havde købt noget gammelt, brudt Sølv udi samme Marked, og

¹⁾ Linaa By.

han tvivlede paa, om det var godt. Og sagde Hans Worm for os samme Tid, at den, som det solgte, berettede det at have bekommet udi Aarhus, medens Fjenderne var her udi Landet. Dette forne er os saaledes efter Hans Worms egne Ord bevidst og vil det videre være gestændig, om det behov gøres. Til Vidnesbyrd har jeg Palle Pedersen med egen Haand underskrevet, og jeg Hans Nielsen mit Signet ladet under trykke. Actum Lenaaby den 14. Aprilis Anno 1635. Palle Pedersen Egen Haandt; som samme Vidne og Breve videre indeholder. Og forment Hans Worm samme Misdæders Bekendelse ikke burde at komme ham til Hinder og Skade.

Dernæst var her tilstede forne Jens Guldsmed og havde samme brudne, sønderslagne Sølv her for Retten, som ham fra Hans Worms Hustru var tilskikket, hvoriblandt paa nogle Stykker fandtes udstukken: »Denne Disk hører til Rud Kirke,« hvilket Sølv Jens Guldsmed endnu beholdt hos sig udi Forvaring.

Saa efterdi med Hr. Oluf Olufsens Kundskab bevises at være lyst paa Prædikestolen udi Randers Kirke efter Kalk og Disk, som af Rud Kirke var bortstjaalen, hvilke Kalk og Disk og siden udi Jens Guldsmeds Hus udi smaa Stykker sønderslagen er befundet, det og med Hans Worms Hustrus Sendebrev forfares, hende at have tilsendt Jens Guldsmed 26 Lod Sølv at forarbejde udi en Kande, hvilket Sølv af Dannemænd er beset ved lige Vægt og befindes paa nogen Stykker af samme Sølv disse Ord: »Denne Disk hører til Rud Kirke,« saa deraf bestyrkes, det at være samme Sølv af den Kalk og Disk, Bekendelsen omformelder af Rud Kirke skal være stjaalen og til Hans Worm og hans Hustru solgte. Forne Hans Worm og selv udi hans Skrivelse til Peder Ankersen vedgaar, at dersom kunde befindes, samme Sølv ulovlig fra nogen Kirke at være kommen, vilde han gerne give det til samme Kirke igen. Han og udi hans anden Skrivelse har paaskudt trygge Vidnesbyrd, hvor han samme Sølv har købt, saa samme Bekendelse udi adskillige Maader bekræftes. Da vide vi efter saadan Lejlighed ikke imod samme Bekendelse udi denne Post, bemeldte Kalk og Disk af Rud Kirke anlangende at sige eller magtesløs at dømme.¹⁾

¹⁾ Viborg Landst. Domb. B 1636, fol. 207 flg.